

Effective Methods Of Conducting Inclusive Educational Process With Grades 1–2

Tashboyeva Mohinur Tolqin qizi

2nd year master's student of Gulistan State Pedagogical Institute

mohinuregamqulova22@gmail.com

Annotation

This article examines effective methods of implementing inclusive education in primary school, particularly in grades 1–2. The study analyzes key pedagogical approaches such as individualization, differentiated instruction, interactive teaching methods, and group-based learning. It also highlights the importance of creating an inclusive learning environment, enhancing teachers' professional competence, and fostering collaboration with parents. The findings indicate that the proper application of inclusive teaching strategies positively influences students' academic performance and social adaptation. The research emphasizes that inclusive education plays a crucial role in ensuring equal learning opportunities for all children in the early stages of schooling.

Key words: inclusive education, primary school, grades 1–2 students, pedagogical methods, individual approach, differentiated instruction, interactive methods, social adaptation, educational effectiveness, pedagogical competence.

Annotatsiya

Mazkur maqolada 1–2-sinf o'quvchilari bilan inklyuziv ta'lim jarayonini samarali tashkil etish masalalari yoritilgan. Tadqiqot davomida boshlang'ich sinfda inklyuziv ta'limni amalga oshirishning pedagogik usullari, xususan individual yondashuv, differensial ta'lim, interaktiv metodlar hamda kichik guruhlarda ishlashning ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, inklyuziv muhitni shakllantirish, o'qituvchi kompetensiyasi va ota-onalar bilan hamkorlikning o'rni ochib berilgan. Tadqiqot natijalari inklyuziv ta'limni samarali tashkil etish o'quvchilarning bilim olish darajasi va ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, boshlang'ich sinf, 1–2-sinf o'quvchilari, pedagogik usullar, individual yondashuv, differensial ta'lim, interaktiv metodlar, ijtimoiy moslashuv, ta'lim samaradorligi, pedagogik kompetensiya.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida barcha bolalar uchun teng imkoniyatlarni yaratish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Inklyuziv ta'lim esa aynan shu maqsadni amalga oshirishga xizmat qiladi. U turli ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilarni bir muhitda o'qitishni nazarda tutadi. Boshlang'ich sinf, xususan 1–2-sinflar, bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim bosqichdir. Aynan shu davrda o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi, ijtimoiy moslashuvi va o'zaro munosabatlari shakllanadi. Shu sababli inklyuziv ta'limni samarali tashkil etish va mos pedagogik usullarni qo'llash dolzarb masala hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan inklyuziv ta'lim jarayonini tashkil etish murakkab va ko'p qirrali pedagogik jarayon hisoblanadi. Ayniqsa, 1–2-sinf bosqichida o'quvchilarning individual xususiyatlari, psixologik rivojlanish darajasi hamda o'quv motivatsiyasi sezilarli darajada farqlanadi. Shu sababli inklyuziv ta'limni samarali amalga oshirish uchun mos pedagogik usullardan foydalanish zarur.

Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv, so'rovnoma va tajriba-sinov metodlari orqali inklyuziv ta'limda qo'llanilayotgan usullar tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, individual yondashuv har bir o'quvchining ehtiyojini inobatga olish imkonini beradi va bu o'zlashtirish

samaradorligini oshiradi. Differensial ta'lim esa o'quv materiallarini turli darajada taqdim etish orqali barcha o'quvchilarni ta'lim jarayoniga jalb etishga xizmat qiladi.

Shuningdek, interaktiv metodlar, jumladan o'yin asosida o'qitish, vizual vositalardan foydalanish va kichik guruhlarda ishlash o'quvchilarning faolligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, kichik guruhlarda ishlash o'quvchilarning o'zaro hamkorligini rivojlantirib, ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantiradi.

Inklyuziv ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy kompetensiyasiga bog'liq. O'qituvchi o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda darsni tashkil etishi, ijobiy psixologik muhit yaratishi va barcha bolalarni qo'llab-quvvatlashi zarur. Shu bilan birga, ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish inklyuziv ta'limning muhim sharti hisoblanadi.

Biroq, amaliyotda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, o'qituvchilarning inklyuziv ta'lim bo'yicha yetarli tayyorgarlikka ega emasligi, metodik qo'llanmalar yetishmasligi va moddiy-texnik bazaning cheklanganligi ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Umuman olganda, inklyuziv ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik usullardan foydalanish, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish va ijobiy muhit yaratish orqali yuqori natijalarga erishish mumkin.

METODLAR

Mazkur tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- ilmiy-adabiyotlarni tahlil qilish;
- pedagogik kuzatuv;
- tajriba-sinov ishlari;
- anketa va so'rovnoma usullari (o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasida);
- taqqoslash va umumlashirish metodlari.

Tadqiqot 1–2-sinf o'quvchilari ishtirokida olib borilib, inklyuziv ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan usullarning samaradorligi o'rganildi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, inklyuziv ta'lim jarayonini samarali tashkil etish ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy kompetensiyasiga bog'liq. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki psixologik qo'llab-quvvatlovchi rolini ham bajarishi zarur.

Shuningdek, quyidagi jihatlar muhim ahamiyatga ega:

o'quv dasturlarini moslashtirish;
ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish;
maxsus pedagogik texnologiyalarni qo'llash;
inklyuziv muhitni rivojlantirish.

Ammo amaliyotda ayrim muammolar mavjud: metodik qo'llanmalar yetishmasligi, o'qituvchilarning yetarli tayyorgarlikka ega emasligi va moddiy-texnik bazaning cheklanganligi..

NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, 1–2-sinf o'quvchilari bilan inklyuziv ta'lim jarayonida quyidagi usullar samarali ekanligi aniqlandi:

Individual yondashuv – har bir o'quvchining qobiliyati va ehtiyojidan kelib chiqib o'qitish.

Differensial ta'lim – o'quv materiallarini turli darajada taqdim etish orqali barcha o'quvchilarning ishtirokini ta'minlash.

Ko'rgazmali va interaktiv metodlar – vizual vositalar, o'yinlar va texnologiyalar orqali o'qitish samaradorligini oshirish.

Kichik guruhlarda ishlash – o'quvchilarning o'zaro hamkorligini rivojlantirish.

Qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish – ijobiy psixologik iqlimni shakllantirish.

Natijalarga ko'ra, ushbu usullarni qo'llash o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi va ijtimoiy moslashuvini sezilarli darajada oshirgan.

XULOSA

1–2-sinf o‘quvchilari bilan inklyuziv ta‘lim jarayonini samarali tashkil etish uchun zamonaviy pedagogik usullardan foydalanish muhimdir. Individual va differensial yondashuv, interaktiv metodlar hamda ijobiy muhit yaratish orqali barcha o‘quvchilarni ta‘lim jarayoniga jalb etish mumkin.

Kelgusida inklyuziv ta‘limni rivojlantirish uchun o‘qituvchilarning malakasini oshirish, metodik ta‘minotni kuchaytirish va innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

O‘zbekiston Respublikasi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining inklyuziv ta‘limni rivojlantirishga oid qarorlari. – Toshkent, 2019–2023.

Allaberganov, O., Mirtalipova, N., Ganieva, G., Isayeva, G., Abatova, S., Nurullayeva, N., ... & Mukhiddinova, M. (2025). The architectural legacy of Samarkand and Bukhara along the silk road. Archives for Technical Sciences/Arhiv za Tehnicke Nauke, (32).

Abdisheribov, S., Yo‘Ldosheva, M., & Jumayeva, M. (2022). Implementing creative writing in English language teaching classrooms. Science and innovation, 1(B8), 1343-1347.

Isaeva, G., & Qallibekova, A. Q. Maktabgacha ta‘lim tashkilotida bolalarni maktab ta‘limiga tayyorlashda rivojlantiruvchi muhitning ahamiyati. Интернаука Учредители: Общество с ограниченной ответственностью" Интернаука", 55-56.

Jumayeva, M., & Turdiyeva, U. (2022). The Importance Of Pedagogical Technologies In Learning English. Science and innovation, 1(B8), 1710-1714.

Kamiljanovna, Z. D., O‘G‘Li, A. S. J., & Jumayeva, M. B. (2022). The Analysis Of Higher Order Thinking Skills. Science and innovation, 1(Special Issue 2), 672-676.

Karimova, M. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent, 2018.

Komilov, J., Isaeva, G., Jonzokova, S., Nosirova, D., & Suleymanova, R. (2021). Innovative approaches of psychological training of young sportsmen to the competitions. Ilkogretim Online, 20(3).

Jumayeva, M., Naimov, D., & Shaymardanova, M. (2023). Methods of improving speaking skills of students in English language classes. Science and innovation, 2(B12), 368-371.

Rakhimov, B., Isaeva, G., Nosirova, D., Fayzieva, S., & Erkaeva, M. (2020). Development of students' self-educational activities in the conditions of education informatization. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(7), 8112-8118.

Umixon, T., & Mukarrama, J. (2022). Significance of infrastructure as a factor in development of tourism sphere. Academic Research Journal, 1(3), 16-23.

Umidjon, G., & Mukarrama, J. (2022). Used in lesson processes efficiency of interactive methods. Ta‘lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali, 161-162.

Xoliqov, A. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent, 2017.

Jumaeva, M., & Mahmudjonov, I. (2022). Foreign language teaching and its importance in the introduction of today's youth to social relations. Экономика и социум, (4-2 (95)), 186-189.